Barbara Jelonek

(Uniwersytet Wrocławski)

Prawo patentowe w Japonii

ABSTRACT

Patent Law in Japan

The purpose of this article is to presented the history of patent law in Japan, its main assumptions, as well as the steps that are envisaged for the whole procedure of obtaining a patent and protection rights. This article also contains informations provided by the Japanese Patent Office (statistics).

Słowa kluczowe: prawo patentowe, własność intelektualna, własność przemysłowa, Japonia, Fukuzawa, wzory użytkowe, shinki gohatto

Aspekt historyczny

Pierwsze prawo patentowe pojawiło się na świecie w 1474 roku w Wenecji. Dwieście lat później, w 1624 roku, prawo patentowe ujrzało światło dzienne w Anglii, kolejno w 1791 roku we Francji, w 1815 roku w Rosji, w 1867 we Włoszech, w 1877 roku w Niemczech i po roku 1880 w erze Meiji w Japonii, której owe prawo jest przedmiotem niniejszego artykułu naukowego[1]. Historia japońskiego prawodawstwa patentowego sięga czasów jeszcze przed etapem modernizacji prawa w okresie Restauracji Meiji, czyli czasu przemian ustroju japońskiej władzy w 1868 roku. Wówczas jedną ze strategii rządu Tokugawa była kontrola obywateli poprzez nałożenie na społeczeństwo zakazu posiadania dóbr luksusowych celem stworzenia iluzji społeczeństwa skromnego, czego skutkiem prawnym jest wprowadzenie przez Yoshimune Tokugawę (1716-1745)[2], ósmego szoguna z dynastii Tokugawa, w 1721 roku prawa *shinki hatto,* a dokładniej *Shinki Hatto no O-Furegaki,* które zabraniało Japończykom

[1] *History of Industrial Property Rights: Chronology*, Japan Patent Office, http://www.jpo.go.jp/seido_e/rekishi_e/nenpyoe.htm, dostęp: 07.07.2017 r.

[2] P. Nosco, *Introduction: Neo-Confucianism and Tokugawa Discourse*, *Confucianism and Tokugawa Culture*, [w:] P. Nosco (red.), Honolulu 1997, s. 21.; K. Paramore, *Japanese Confucianism. A cultural history*, Holandia 2016, s. 100.

innowacyjności[3] - był to ogólny zakaz posiadania towarów luksusowych (nawet odzieży o bogatym wzornictwie), co stanowiło wielką przeszkodę w rozwoju nowych technologii[4].

Cesarz Japonii Mutsuhito uzyskał pełnię władzy po obaleniu piętnastego i zarazem ostatniego sioguna dynastii Tokugawa, tj. Yoshinobu Tokugawy (1837-1913)[5], i wydarzenie to zapoczątkowało okres Meiji, czyli głębokich reform państwa, charakteryzujących się procesem szybkiej modernizacji oraz otwarcia na wpływy Zachodu. Mutsuhito wydał wówczas cesarską przysięgę, która kreśliła ogólne zasady kierowania państwem oraz zawierała deklarację przeprowadzenia licznych reform w państwie[6]. Okres ten trwał od 1868 – 1912 roku i wiąże się z obaleniem systemu feudalnego, zniesieniem struktur feudalnych, ustanowieniem nowej Konstytucji (1889) oraz utworzeniem Parlamentu (1890). Nastąpiła reforma prawa, sądownictwa, gospodarki i szkolnictwa, a także przeorganizowanie armii ma wzór pruski[7]. Rok przed rozpoczęciem okresu Meiji koncepcja patentu pojawiła się w Japonii - dokładnie w 1867 roku za pomocą tez Yukichiego Fukuzawy przedstawionych w książce „Things western"[8].

Pierwszy japoński system patentowy został wdrożony w 1871 roku za pomocą *Krótkich Reguł Monopolowych*[9], opartych na prawie hiszpańskim[10], które obowiązywały przez rok, ponieważ w 1872 zarzucono podejmowania dalszych działań w tym kierunku[11]. Ustawa o Patentach i Monopolu (専賣特許條例 *Senbai tokkyo jōrei*, Ustawa nr 7 z 1885 r.), która została stworzona na podstawie amerykańskiego i francuskiego prawa patentowego, była pierwszym takim japońskim prawem uchwalonym 18 kwietnia 1885 roku[12] - pierwsze siedem patentów zostało udzielone 14 sierpnia 1885 roku. Pierwszy patent uzyskał wówczas Hotta Zuishoi

[3] Y. Kinoshita, 江戸期における技術開発＊（新規法度の影響に関する一考察 A study on the technology development in the Edo period (Focusing on the influence of the Shinki-hatto*)*, Bulletin of the JSME, Vol.80, No.810, 2014, s. 1 i n.; *Japanese Proverbs and Sayings*, D. Crump Buchanan (red.), London 1965, s. 56.; Zob. W. Hu, *International Patent Rights Harmonisation: The Case of China,* 2017, s. 139.

[4] Y. Kinoshita, 江戸期における技術開発… dz. cyt.; *The History of Karakuri Dolls…* dz. cyt.; *Japan Patents,* Tokio Inventions For Sale Or License, 特許庁, Japan Patent Office, http://worldwideinvention.com/japan-patents-tokio-inventions-for-sale-or-license-%E7%89%B9%E8%A8%B1%E5%BA%81/, dostęp: 07.07.2017 r.

[5] R. A. Cybriwsky, Historical Dictionary of Tokyo, Toronto 2011, s. 241.

[6] G. Kryszeń, Japonia, [w:] Systemy ustrojowe państw współczesnych S. Bożyk, M. Grzybowski (red.), Białystok 2012, s. 443.

[7] A. Pieczewski, Zmiany instytucjonalne a rozwój gospodarczy. Przykład Chin i Japonii. Instytucje gospodarki rynkowej. Blok 4 - prezentacja wykładu z przedmiotu Instytucje gospodarki rynkowej na Uniwersytecie Łódzkim w roku akademickim 2015/2016, prezentacja dostępna pod adresem: http://www.hmeihg.uni.lodz.pl/konspekty/drpieczewski/igr_wyk%C5%82ad_4_chiny_japonia.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.

[8] *History of Japanese Patent Attorney System,* Ohtsuki Patent and Trademark Law Firm, http://www.benrishi.com/en/patentattorney/history.html, dostęp: 07.07.2017 r.

[9] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…,* dz. cyt., s. 289 i n.

[10] S. Buckley, The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture, Londyn 2002, s. 384.

[11] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…,* dz. cyt., s. 289 i n.; T. F. Cotter, Comparative Patent Remedies: A Legal and Economic Analysis, Nowy Jork 2013, s. 290.

[12] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…,* dz. cyt., s. 289 i n.; M. Fisher, *Fundamentals of Patent Law: Interpretation and Scope of Protection*, Oregon 2007, s. 261.

(dotyczył farby antykorozyjnej), a z kolei Takabayashi Kenzo uzyskał patent o numerze drugim, trzecim oraz czwartym dla urządzeń do zaparzania herbaty[13]. W 1885 roku złożono czterysta dwadzieścia pięć wniosków patentowych z czego dziewięćdziesiąt dziewięć udzielono[14]. Hirai Yuki w Kioto zarejestrował pierwszy znak towarowy w Japonii, który był dotyczył płyt gipsowych[15]. Ustawę o monopolu patentowym zastąpiono w 1888 roku przez rozporządzenie w sprawie patentów, czyli kolejną Ustawę regulującą sferę prawną patentów (特許條例 *Tokkyo jōrei)*, by następnie zastąpić ją przez Prawo patentowe (特許法 *Tokkyohō*) w 1899 roku, które zostało znowelizowane w 1909 roku (Ustawa nr 121, 1959)[16]. W 1899 roku ponadto wdrożono Prawo o Znakach Towarowych oraz Prawo o Wzorach Użytkowych na bazie prawa niemieckiego, a Japonia stała się stroną Konwencji Paryskiej, którą właśnie tego roku ratyfikowała[17]. W 1905 roku wprowadzono zmiany w prawie o wzorach użytkowych (Ustawa nr 123, 1959), a w 1921 znowelizowano je[18]. Obowiązujące od 1922 roku znowelizowane Prawo Patentowe dotyczyło odejścia od modelu prawa amerykańskiego, które wprowadzało pierwszeństwo uzyskania ochrony patentu przez datę opracowania wynalazku i właśnie w 1922 roku zarejestrowano na podstawie tego prawa pierwszy wynalazek w Japonii[19].

Obecnie obowiązujące prawo patentowe, czyli ustawa *Tokkyo Hō* (Ustawa nr 121, 1959), uległo największej zmianie w 1959 roku. Japońska ustawa patentowa zaprojektowana została na podstawie francuskiego prawa patentowego w 1959 roku, dlatego też można rzec, że większość rzeczonej ustawy opiera się na europejskim prawie patentowym[20]. Jeszcze przed kolejną zmianą regulacji prawnych Japonia w 1975 roku dołączyła do Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, która jest jedną z szesnastu organizacji wyspecjalizowanych Organizacji Narodów Zjednoczonych z siedzibą w Genewie w Szwajcarii[21]. Kolejna zmiana

[13] *Leading the Way in the Intellectual Creation Era*, Japan Patent Office, Ministry of Economy, Trade and Industry, https://www.jpo.go.jp/shiryou/s_sonota/pdf/panhu/panhu02.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
[14] *History of Japanese Patent Attorney System…,* dz. cyt.
[15] Tamże.
[16] *History of Japanese Patent Law,* http://www.searchpriorart.com/databases/JP-patent-history.htm, dostęp: 07.07.2017 r.; *Leading the Way in the …,* dz. cyt.; T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie prawo patentowe,* [w:] T. Suzuki, T. Karaś, *Prawo Japońskie,* Warszawa 2008, s. 289 i n.
[17] M. Kotabe, *A comparative study of U.S. and Japanese patent systems, Journal of International Business Studies*, Vol. 23, No. 1, Palgrave Macmillan Journals,1992, s. 149.
[18] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…*, dz. cyt., s. 289 i n.
[19] Tamże, s. 289 i n.
[20] K. Motohashi, *Japan's patent system and bisiness innovation: reassessing pro-patent policies,* [w:] *Patents, Innovation and Economic Performance OECD Conference Proceedings,* OECD 2004, s. 55.; *Japanese patent system,* Cambia Initiative, http://www.bios.net/daisy/bios/2648.html, dostęp: 07.07.2017 r.; więcej zob. A. Sardjono, *The Japanese Patent Law System (a preliminary study),* A Final Report of WIPO Fund-in-Trust/Japan Research Felloship, 1999-2000, http://www.wipo.int/export/sites/www/about-wipo/en/offices/japan/research/pdf/indonesia_2000.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
[21] Informacje dot. Japonii na stronie Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, pod adresem internetowym http://www.wipo.int/members/en/details.jsp?country_id=87, dostęp: 07.07.2017 r.

nastąpiła w 1987 roku i dotyczyła systemu roszczeń w zakresie ochrony wynalazków (wzorem było tu prawo angielskie i francuskie), w tym roku Japonia ratyfikowała Akt Sztokholmski (poprawki do Konwencji Paryskiej)[22]. Główne zmiany prawne dotyczyły postępowania w sprawie sprzeciwu, okresu trwania patentu oraz postępowania zgodnie z literą *Układu o Współpracy Patentowej* (międzynarodowa konwencja podpisana w Waszyngtonie w 1970 roku)[23]. W nowelizacji z 1970 roku uregulowano prawnie kwestie wczesnego ujawnienia projektu wynalazczego oraz przepisów o kontroli na żądanie[24]. W 1975 roku wprowadzono przepisy o ochronie patentowej procesów produkcyjnych, leków i farmaceutyków[25]. W 1999 roku zaczęła działać darmowa, ogólnodostępna japońska strona internetowa z bazą patentów[26], która została zastąpiona w 2001 roku przez niezależny organ administracyjny i jednocześnie centrum szkolenia praw własności przemysłowej w Tokio (独立行政法人工業所有権情報研修館、[27]) i jest to bezpłatna usługa online do wyszukiwania patentów, zgłoszeń patentowych, wzorów użytkowych i znaków towarowych, która od XIX wieku udostępniła już około 55,5 miliona dokumentów[28]. Warto podkreślić, że w 1954 roku japońskie Ministerstwo Handlu i Przemysłu Międzynarodowego ogłosiło, że osiemnasty kwietnia będzie japońskim dniem wynalazków[29].

Rysunek 1 Plakat japońskiego dnia wynalazków 2017 Źródło:http://www.jpo.go.jp/seido_e/rekishi_e/files/hatsumeie/poster_a3.pdf

Aspekt materialny i proceduralny

[22] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…*, dz. cyt., s. 289 i n.
[23] *History of Japanese Patent Law…*, dz. cyt.; *Leading the Way in the…*, dz. cyt.; Tekst Układu o Współpracy Patentowej, Waszyngton, 19 czerwca 1970 r. Ostatnie zmiany: 1979 rok, 1984 rok oraz 2001 rok. Tekst dostępny na stronie Światowej Organizacji Własności Intelektualnej: http://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/atoc.html, dostęp: 07.07.2017 r.
[24] T. Suzuki, T. Karaś, *Japońskie…*, dz. cyt., s. 289 i n.
[25] Tamże, s. 289 i n.
[26] *Japan Platform for Patent Information*, National Center for Industrial Property Information and Training, https://www.j-platpat.inpit.go.jp/web/all/top/BTmTopEnglishPage, dostęp: 07.07.2017 r.
[27] ang. National Center for Industrial Property Information and Training. Ibidem.
[28] *Japan Platform for Patent Information…*, dz. cyt.; *Japan Patent Office*, http://www.jpo.go.jp/shiryou_e/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.
[29] R. Taplin, *Valuing Intellectual Property in Japan, Britain and the United States*, 2007, s. 17.; http://www.jpo.go.jp/seido_e/rekishi_e/files/hatsumeie/poster_a3.pdf

Japońskie prawo własności intelektualnej dzieli się na przepisy prawne chroniące patenty, wzory przemysłowe, znaki towarowe, prawa autorskie oraz wyróżnia się prawne przepisy dotyczące ochrony tajemnicy handlowej, a także ochrony przed nieuczciwą konkurencją[30]. Wniosek patentowy rozpatrywany jest przez Japoński Urząd Patentowy (*Tokkyochō,* 特許庁). Jest to jeden z trzech największych urzędów patentowych świata, który siedzibę ma w Tokio[31].

W tym miejscu warto przyjrzeć się japońskiej Ustawie regulującej prawo patentowe (*Tokkyo Hō,* 特許法 Ustawa nr 121 z 13 kwietnia 1959 r.), której ostatnia nowelizacja miała miejsce w 2006 roku (*Tokkyo Hō,* 特許法, Ustawa nr 109 z 2006 r.[32]). W rozdziale pierwszym w którym znajdują się postanowienia ogólne znajdziemy definicję wynalazku. Zgodnie z art. 2 §1 japońskiego prawa patentowego wynalazek oznacza wysoce zaawansowany wytwór myśli technicznej wynikający z wykorzystania praw natury (jap. 第二条この法律で「発明」とは、自然法則を利用した技術的思想の創作のうち高度のものをいう。)[33].

Charakterystyka patentu na podstawie japońskiej ustawy patentowej[34]:

- patent to rezultat wykorzystania praw natury. Obecnie programy komputerowe objęte są ochroną patentową w Japonii[35]
- trzy wymogi, które musi spełnić wynalazek aby być objęty ochroną to oryginalność, aspekt twórczy, możliwość przemysłowego wykorzystania wynalazku[36].

---

[30] A. Mackiewicz, *Jak chronić patenty i znaki towarowe,* https://japan.trade.gov.pl/pl/ochrona-wlasnosci/572,jak-chronic-patenty-i-znaki-towarowe.html, dostęp: 07.07.2017 r.

[31] Strona internetowa Japońskiego Urzędu Patentowego, http://www.jpo.go.jp/, dostęp: 07.07.2017 r.

[32] *Tokkyo Hō* (特許法), Act No. 109 of 2006. Dalej skrót: *Tokkyo Hō.*

[33] Tokkyo Hō.; Por. L. A. DiMatteo, R. E. Thomas, Unifying the international law of business method and software patents, [w:] The Global Challenge of Intellectual Property Rights, R. Bird, S. C. Jain (red.), 2008, s. 27.

[34] *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006.

[35] Tokkyo Hō Act No. 109 of 2006, art. 2 §3 pkt. 4, この法律で「プログラム等」とは,プログラム(電子計算機に対する指令であつて,一の結果をることができるように組み合わされたものをいう.以下この項において同じ.)の他電子計算機による処理の用に供する情報であつてプログラムに準ずるものをいう.).

[36] *Tokkyo Hō*, Act No. 109 of 2006 art. 29: 第二十九条　産業上利用することができる発明をした者は、次に掲げる発明を除き、その発明について特許を受けることができる。
一　特許出願前に日本国内又は外国において公然知られた発明
二　特許出願前に日本国内又は外国において公然実施をされた発明
三　特許出願前に日本国内又は外国において、頒布された刊行物に記載された発明又は電気通信回線を通じて公衆に利用可能となつた発明
２　特許出願前にその発明の属する技術の分野における通常の知識を有する者が前項各号に掲げる発明に基いて容易に発明をすることができたときは、その発明については、同項の規定にかかわらず、特許を受けることができない。
第二十九条の二　特許出願に係る発明が当該特許出願の日前の他の特許出願又は実用新案登録出願であつて当該特許出願後に第六十六条第三項の規定により同項各号に掲げる事項を掲載した特許公報（以下「特許掲載公報」という。）の発行若しくは出願公開又は実用新案法（昭和三十四年法律第百二十三号）第十四条第三項の規定により同項各号に掲げる事項を掲載した実用新案公報（以下「実用新案掲載公報」という。）の発行がされたものの願書に最初に添付した明細書、特許請求の範囲若しくは実用新案登録請求の範囲又は図面（第三十六条の二第二項の外国語書面出願にあつては、同条第一項の外国語書面）に記載された発明又は考案（その発明又は考案をした者が当該特許出願に係る発明の発明者と同一の者である場合におけるその発明又は考案を除く。）と同一であるときは、その発明については、前条第一項の規定にかかわらず、特許を受けることができない。ただし、当該特許出願の時にその出願人と当該他の特許出願又は実用新案登録出願の出願人とが同一の者であるときは、この限りでない。; *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006, art. 30: 第三十条特許を受ける権利を有する者が試験を行い、刊行物に発表し、電気通信回線を通じて発表し、又は特許庁長官が指定する学術団体が開催する研究集会において文書をもつて発表することにより、第二十九条第一項各号の一に該当するに至つた発明は、その該当するに至つた日から六月以内にその者がした特許出願に係る発明についての同条第一項及び第二項の規定の適用については、同条第一項各号の一に該当するに至らなかつたものとみなす。; Zob. także International Patent History and Laws: Japan, https://www.articleonepartners.com/blog/international-patent-history-and-laws-japan/, dostęp: 07.07.2017 r.

- zgodnie z art. 32 wszelkie wynalazki, które mogą szkodzić porządkowi publicznemu, moralności lub zdrowia publicznego nie będą opatentowane[37],
- celem ustawy jest poprzez promowanie ochrony i wykorzystania wynalazków zachęcanie do ich tworzenia, a tym samym przyczynianie się do rozwoju przemysłu [38]
- zgodnie z art. 33 prawo do uzyskania patentu może zostać przekazane[39], ale nie może być przedmiotem zastawu[40].

Sarfaraz K. Niazi w książce *Biosimilars and Interchangeable Biologics: Strategic Elements* przedstawił wymogi jakie musi spełniać wynalazek, aby być uznanym takim na podstawie prawa japońskiego[41]:

- wynalazek spełnia wymóg oryginalności i twórczości, ma zastosowanie w przemyśle,
- nie narusza porządku publicznego, moralności ani zdrowia publicznego,
- poprawki do specyfikacji, roszczeń lub rysunków pozostaną w zakresie cech ujawnionych w wersji pierwotnej wynalazku, a sama specyfikacja wynalazku ujawnia wynalazek w sposób wystarczająco jasny i kompletny,
- wniosek patentowy spełnia wymóg jedności wynalazku,

[37] *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006, art. 32 第三十二条公の秩序,善良の風俗又は公衆の衛生を害するおそれがある発明については,第二十九条の規定にかかわらず,特許を受けることができない.

[38] *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006, art. 1, 第一条この法律は、発明の保護及び利用を図ることにより、発明を奨励し、もつて産業の発達に寄与することを目的とする。; Zob. więcej T. Takenaka, *The Role of the Japanese Patent System in Japanese Industry*, Pacific Basin Law Journal, 13(1) 1954, s. 25.

[39] *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006, art. 33, 第三十三条特許を受ける権利は、移転することができる。

[40] *Tokkyo Hō* Act No. 109 of 2006, art. 33, 特許を受ける権利は、質権の目的とすることができない。; Na marginesie, ponieważ wymagałoby to szczególnego omówienia, warto zwrócić uwagę na regulację zawartą w art. 35 Tokkyo Hō, która dotyczy wynalazku pracownika (art. 35, 第三十五条使用者,法人,国又は地方公共団体(以下「使用者等」という).は,従業者,法人の役員,国家公務員又は地方公務員(以下「従業者等」という).がその性質上当該使用者等の業務範囲に属し,かつ,その発明をするに至つた行為がその使用者等における従業者等の現在又は過去の職務に属する発明(以下「職務発明」という).について特許を受けたとき,又は職務発明について特許を受ける権利を承継した者がその発明について特許を受けたときは,その特許権について通常実施権を有する.). Nawiązując do ostatniego podpunktu warto zaznaczyć, że Profesor Shuji Nakamura, który w 2014 roku otrzymał Nagrodę Nobla i jest od maja 2017 roku doktorem honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego, podkreśla, że w Japonii rząd poprzez istniejące regulacje, które przyznają prawo do patentu pracownikom-wynalazcom, którzy przekazują je później całkowicie na rzecz firm, dla których pracują, co powoduje, że japońskie firmy tracą swoją konkurencyjność na rynku międzynarodowym. Zob. R. Tomański, *Noblista prof. Nakamura o sytuacji wynalazców w Japonii i historii swego odkrycia,* http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,414143,noblista-prof-nakamura-o-sytuacji-wynalazcow-w-japonii-i-historii-swego-odkrycia.html, dostęp: 07.07.2017 r.; Jeśli chodzi o liczbę złożonych wniosków patentowych w 2016 roku w Japonii wynosiła ona ponad 45 tysięcy, w Stanach Zjednoczonych było ich najwięcej, bowiem ponad 56 tysięcy, na drugim miejscu uplasowały się Chiny, zaś pierwszą dziesiątkę zamykają takie kraje jak Holandia, Szwajcaria oraz Szwecja (Who filed the most PCT patent applications in 2016?, International applications filed under the Patent Cooperation Treaty (PCT), World Intellectual Property Organization, http://www.wipo.int/export/sites/www/ipstats/en/docs/infographics_systems_2016.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.).; W Japonii liczba składanych wniosków dotyczących wzornictwa przemysłowego z roku na rok ciągle rośnie. W 2001 roku złożono ponad 44 tysiące wniosków, zaś w 2015 ponad 66 tysięcy. Liczba aplikacji dotycząca z kolei znaków towarowych z roku na rok ciągle rośnie. W 2001 roku złożono 172 525 aplikacji, czyli o niecałe 52 tysiące mniej niż w porównaniu z rokiem 2015 w którym złożono ich 224 474, oraz o niecałe 48 tysięcy mniej niż w 2014 roku (220 436 wniosków) (Dane statystyczne dot. Japonii zamieszczone na stronie Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/country_profile/countries/jp_content.html, dostęp: 07.07.2017 r.).

[41] S. K. Niazi, Biosimilars and Interchangeable Biologics: Strategic Elements, 2016, s. 42 i n.; Por. H. Kawaguchi, The Essentials of Japanese Patent Law: Cases and Practice, Eiss/Kluwer Law International Series, 2007, s. 31.; M. Hanabusa, An Analysis of Japanese Patent Law: Translated from the Original Treatise, 1992, s. 56.; Szerzej: M. Mohri, Maintenance, Replacement and Recycling – Patentees' Rights in the Aftermarkets. Germany, the U.S. and Japan, 2010, s. 35 i n.

- wnioskodawca jako pierwszy składa wniosek o patent na wynalazek,
- wnioskodawca posiada prawo do uzyskania patentu na wynalazek.

Warto w tym miejscu wspomnieć jeszcze o strukturze administracyjnej. Japoński Urząd Patentowy (特許庁, Tokkyochō) składa się z Dyrekcji Generalnej, departamentów rozpatrujących wnioski patentowe oraz struktury odwoławcze od tych decyzji[42]. Urząd ten podporządkowany jest japońskiemu Ministrowi Gospodarki, Handlu i Przemysłu (経済産業省 Keizai Sangyou Shou)[43], którym od sierpnia 2017 roku jest Hiroshige Seko[44], a jako organ rządowy jest jednym z trzech największych urzędów patentowych na świecie i ma za zadanie przestrzeganie prawa własności przemysłowej i intelektualnej. Główne akty prawne dotyczące prawa patentowego dotyczą takich aktów i ich nowelizacji jak:

- Konstytucja Japonii (1947),
- Ustawa o zmianie ustawy o patencie i innych ustawach (2015),
- Ustawa o zapobieganiu nieuczciwej konkurencji (1993),
- Ustawa o wzorach użytkowych (1959),
- Ustawa o patentach (1959),
- Ustawa o znakach towarowych (1959),
- Ustawa o prawach autorskich (1970),
- Ustawa o ochronie odmian roślin i nasion (1998)[45].

Kolejną instytucją jest Sąd ds. własności intelektualnej (知的財産高等裁判所, *Chiteki-zaisan kōtō-saiban-sho)*, utworzony 1 kwietnia 2005 roku, który jest wyspecjalizowanym organem Sądu Najwyższego w Tokio, a siedzibę ma w Kasumigaseki w dzielnicy Chiyoda. Utworzony został w celu przyspieszenia i ograniczenia kosztów postępowania patentowego w Japonii[46]. Sąd ten rozpatruje skargi przeciwko decyzjom wydanym przez japoński Urząd patentowy jako sąd pierwszej instancji oraz sprawy cywilne dotyczące własności intelektualnej jako sądu drugiej instancji[47]. Do instytucji należących do systemu prawa patentowego w Japonii należą także Stowarzyszenie rzeczników patentowych w Japonii (日本弁理士会 Nihon Benrishi Kai)[48]

[42] *Leading the Way in the …,* dz. cyt.
[43] Ministry of Economy, Trade and Industry of Japan, http://www.meti.go.jp/, dostęp: 07.07.2017 r.
[44] *Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polski,* Informacje o kraju: Japonia, http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/japonia/, dostęp: 07.07.2017 r.
[45] *Legal database of World Intellectual Property Organization, Japan,* http://www.wipo.int/wipolex/en/profile.jsp?code=JP, dostęp: 07.07.2017 r.
[46] K. Shinohara, *Outline of the Intellectual Property High Court of Japan,* AIPPI Journal, maj 2005, s. 131., http://www.ip.courts.go.jp/eng/vcms_lf/200505.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.; *History of Intellectual Property High Court of Japan,* Intellectual Property High Court, http://www.ip.courts.go.jp/eng/aboutus/history/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.
[47] *Jurisdiction of Intellectual Property High Court of Japan, Intellectual Property High Court,* http://www.ip.courts.go.jp/eng/aboutus/jurisdiction/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.;
[48] Japan Patent Attorneys Association, http://www.benrishi-navi.com/, dostęp: 07.07.2017 r.

z siedzibą w Tokio oraz pozarządowe japońskie Zrzeszenie Organizacji dot. Własności Intelektualnej[49].

Podsumowanie

Zasadniczym celem niniejszego artykułu było przedstawienie ewolucji prawa patentowego w Japonii, przybliżenie brzmienia jego aktualnej treści oraz struktury instytucjonalnej, a ponadto przedstawienie historii japońskiego prawa patentowego, jego głównych założeń, a także czynności jakie przewidziane są dla całej procedury uzyskania patentu oraz praw ochronnych m.in. dla znaków towarowych i wzorów użytkowych, jak również zaprezentowania statystyk udostępnionych przez Japoński Urząd Patentowy. Prawo patentowe od XIX wieku nowelizowano wielokrotnie, co zostało przedstawione skrupulatnie w pierwszej części tego artykułu. Początek prawodawstwa patentowego w Japonii sięga XIX wieku i chociaż japoński ustawodawca bardzo często korzystał z dobrodziejstw obcych porządków prawnych, a w szczególności europejskich, to ułatwiało to, i wciąż umożliwia, harmonizację i brak nieścisłości w dwustronnym rozumieniu przepisów prawych. Procedury zgłoszenia i udzielenia patentów oraz praw ochronnych na wzory użytkowe lub znaki towarowe w Japonii są przejrzyste, a z inicjatywy rządu japońskiego tłumaczone są akty prawne na język angielski celem ułatwienia procedur ochrony prawnej na rynku międzynarodowym. Takie postępowanie japońskiego rządu sprzyja rozwojowi przemysłu międzynarodowego i chroni wszystkie jego wytwory.

Bibliografia:

Buckley S., The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture, Londyn 2002.
Cotter T. F., Comparative Patent Remedies: A Legal and Economic Analysis, Nowy Jork 2013.
Cybriwsky R.A., Historical Dictionary of Tokyo, Toronto 2011.
Dane statystyczne dot. Japonii zamieszczone na stronie Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/country_profile/countries/jp_content.html, dostęp: 07.07.2017 r.
DiMatteo L. A., Thomas R. E., Unifying the international law of business method and software patents, [w:] The Global Challenge of Intellectual Property Rights, S. C. Jain (red.), 2008.
Fisher M., Fundamentals of Patent Law: Interpretation and Scope of Protection, Oregon 2007.
Guidebook for Japanese Intellectual Property System, 2 Edition, Patent, trademark, Design and Legal Affairs Intellectual Property Firm SHUWA, http://www.shuwa.net/english/file/Guidebook_for_Japanese_IP_2nd.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Hanabusa M., An Analysis of Japanese Patent Law: Translated from the Original Treatise, 1992.
History of Industrial Property Rights: Chronology, Japan Patent Office, http://www.jpo.go.jp/seido_e/rekishi_e/nenpyoe.htm, dostęp: 07.07.2017 r.
History of Intellectual Property High Court of Japan, Intellectual Property High Court, http://www.ip.courts.go.jp/eng/aboutus/history/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.

[49] *Japan Intellectual Property Association,* https://www.jipa.or.jp/english/, dostęp: 07.07.2017 r.; Opis każdej procedury patentowej można znaleźć w: *Guidebook for Japanese Intellectual Property System*, 2 Edition, Patent, Trademark, Design and Legal Affairs Intellectual Property Firm SHUWA, http://www.shuwa.net/english/file/Guidebook_for_Japanese_IP_2nd.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.; *Leading the Way in the* …, dz. cyt.

History of Japanese Patent Attorney System, Ohtsuki Patent and Trademark Law Firm, http://www.benrishi.com/en/patentattorney/history.html, dostęp: 07.07.2017 r.
History of Japanese Patent Law, http://www.searchpriorart.com/databases/JP-patent-history.htm, dostęp: 07.07.2017 r.
Hu W., International Patent Rights Harmonisation: The Case of China, Routledge 2017.
Informacje dot. Japonii na stronie Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, pod adresem internetowym http://www.wipo.int/members/en/details.jsp?country_id=87, dostęp: 07.07.2017 r.
Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polski, Informacje o kraju: Japonia, http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/japonia/, dostęp: 07.07.2017 r.
Japan Intellectual Property Association, https://www.jipa.or.jp/english/, dostęp: 07.07.2017 r.
Japan Patent Attorneys Association, http://www.benrishi-navi.com/, dostęp: 07.07.2017 r.
Japan Patent Office, http://www.jpo.go.jp/shiryou_e/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Japan Patents, Tokio Inventions for Sale or License, 特許庁, Japan Patent Office, http://worldwideinvention.com/japan-patents-tokio-inventions-for-sale-or-license-%E7%89%B9%E8%A8%B1%E5%BA%81/, dostęp: 07.07.2017 r.
Japan Platform for Patent Information, National Center for Industrial Property Information and Training, https://www.j-platpat.inpit.go.jp/web/all/top/BTmTopPage, dostęp: 07.07.2017 r.
Japanese patent system, Cambia Initiative, http://www.bios.net/daisy/bios/2648.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Japanese Proverbs and Sayings, D. Crump Buchanan (red.), University of Oclahoma, London 1965, s. 56.
Jurisdiction of Intellectual Property High Court of Japan, Intellectual Property High Court, http://www.ip.courts.go.jp/eng/aboutus/jurisdiction/index.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Katsumi Shinohara, Outline of the Intellectual Property High Court of Japan, AIPPI Journal, May 2005, s. 131, http://www.ip.courts.go.jp/eng/vcms_lf/200505.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Kawaguchi H., The Essentials of Japanese Patent Law: Cases and Practice, 2007.
Kinoshita Y., 江戸期における技術開発＊（新規法度の影響に関する一考察） A study on the technology development in the Edo period (Focusing on the influence of the Shinki-hatto), Bulletin of the JSME, Vol.80, No.810, 2014.
Kotabe M., A comparative study of U.S. and Japanese patent systems, Journal of international business studies, first quarter 1992.
Kryszeń G., Japonia, [w:] Systemy ustrojowe państw współczesnych S. Bożyk, M. Grzybowski (red.), Wyd. Temida 2, Białystok 2012.
Leading the Way in the Intellectual Creation Era, Japan Patent Office, Ministry of Economy, Trade and Industry, https://www.jpo.go.jp/shiryou/s_sonota/pdf/panhu/panhu02.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Legal database of World Intellectual Property Organization, Japan, http://www.wipo.int/wipolex/en/profile.jsp?code=JP, dostęp: 07.07.2017 r.
Mackiewicz A., Jak chronić patenty i znaki towarowe, https://japan.trade.gov.pl/pl/ochrona-wlasnosci/572,jak-chronic-patenty-i-znaki-towarowe.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Ministry of Economy, Trade and Industry of Japan, http://www.meti.go.jp/, dostęp: 07.07.2017 r.
Mohri M., Maintenance, Replacement and Recycling – Patentees' Rights in the Aftermarkets. Germany, the U.S. and Japan, 2010.
Motohashi K., Japan's patent system and bisiness innovation: reassessing pro-patent policies, [w:] Patents, Innovation and Economic Performance OECD Conference Proceedings, OECD 2004.
Niazi S. K., Biosimilars and Interchangeable Biologics: Strategic Elements, 2016.
Niazi S. K., Biosimilars and Interchangeable Biologics: Strategic Elements, 2016.
Nosco P., Introduction: Neo-Confucianism and Tokugawa Discourse, Confucianism and Tokugawa Culture, P. Nosco (red.), Honolulu 1997.
Paramore K., Japanese Confucianism. A cultural history, Holandia 2016.
Pieczewski A., Zmiany instytucjonalne a rozwój gospodarczy. Przykład Chin i Japonii. Instytucje gospodarki rynkowej. Blok 4 - prezentacja wykładu z przedmiotu Instytucje gospodarki rynkowej na Uniwersytecie Łódzkim w roku akademickim 2015/2016, prezentacja dostępna pod adresem: http://www.hmeihg.uni.lodz.pl/konspekty/drpieczewski/igr_wyk%C5%82ad_4_chiny_japonia.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Sardjono A., The Japanese Patent Law System (a preliminary study), A Final Report of WIPO Fund-in-Trust/Japan Research Felloship, 1999-2000, http://www.wipo.int/export/sites/www/about-wipo/en/offices/japan/research/pdf/indonesia_2000.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Shinohara K., Outline of the Intellectual Property High Court of Japan, AIPPI Journal, 2005, http://www.ip.courts.go.jp/eng/vcms_lf/200505.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.
Strona internetowa Japońskiego Urzędu Patentowego, http://www.jpo.go.jp/, dostęp: 07.07.2017 r.
Suzuki T. Karaś T., Japońskie prawo patentowe, [w:] T. Suzuki, T. Karaś, Prawo Japońskie, Warszawa 2008.
Takenaka T., The Role of the Japanese Patent System in Japanese Industry, Pacific Basin Law Journal, 13(1) 1954.
Taplin R., Valuing Intellectual Property in Japan, Britain and the United States, Routledge 2007

Tekst Układu o Współpracy Patentowej, Waszyngton, 19 czerwca 1970 r. http://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/atoc.html, dostęp: 07.07.2017 r.
The History of Karakuri Dolls, http://karakuri-tamaya.jp/en/history4.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Tokkyo Hō (特許法), Act No. 109 of 2006.
Tokkyo Hō, Law No. 121 of 1959.
Tomański R., Noblista prof. Nakamura o sytuacji wynalazców w Japonii i historii swego odkrycia, http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,414143,noblista-prof-nakamura-o-sytuacji-wynalazcow-w-japonii-i-historii-swego-odkrycia.html, dostęp: 07.07.2017 r.
Who filed the most PCT patent applications in 2016?, International applications filed under the Patent Cooperation Treaty (PCT), World Intellectual Property Organization, http://www.wipo.int/export/sites/www/ipstats/en/docs/infographics_systems_2016.pdf, dostęp: 07.07.2017 r.